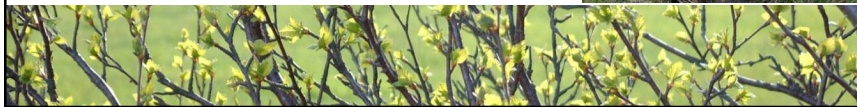

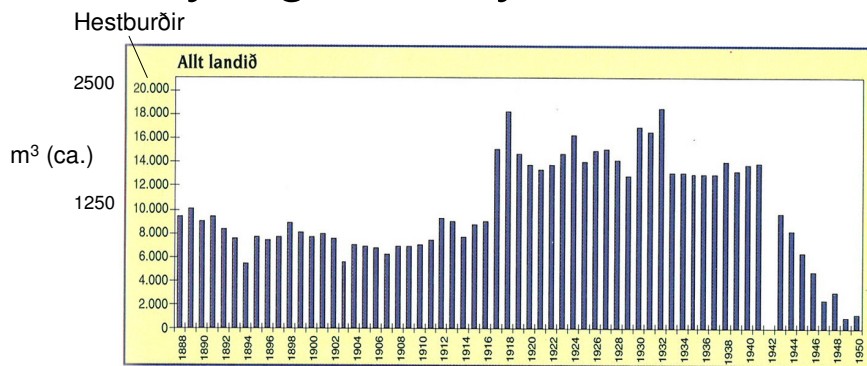

Nytjaskógrækt

- Fjallað verður um:
  - Viðarafurðir
  - Önnur efni úr birkitrjám
- Ekki til umfjöllunar:
  - Landgræðsla
  - Útivist
  - Náttúruvernd
  - Önnur vistkerfisþjónusta

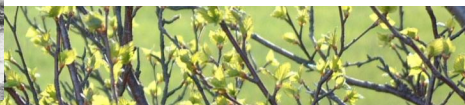

Nýting birkis fyrr á tímum

3. mynd. Hrísnif á öllu landinu frá árinu 1888 til ársins 1950.

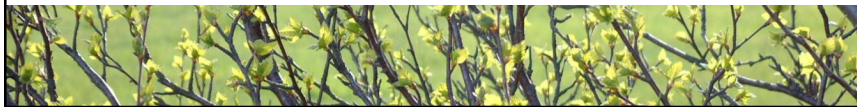
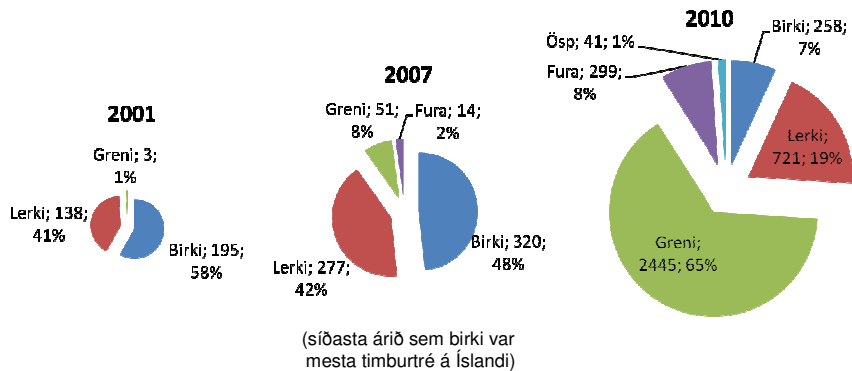
Eftir Grétar Guðbergsson 1998

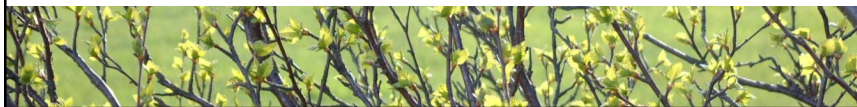
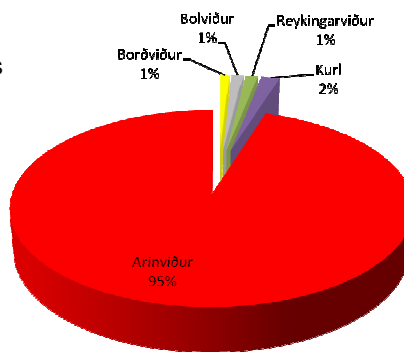
Nýleg nýting birkiviðar

Timbursala frá Skógrækt ríkisins eftir trjátegundum

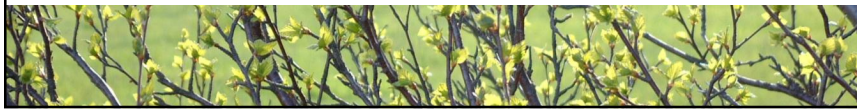
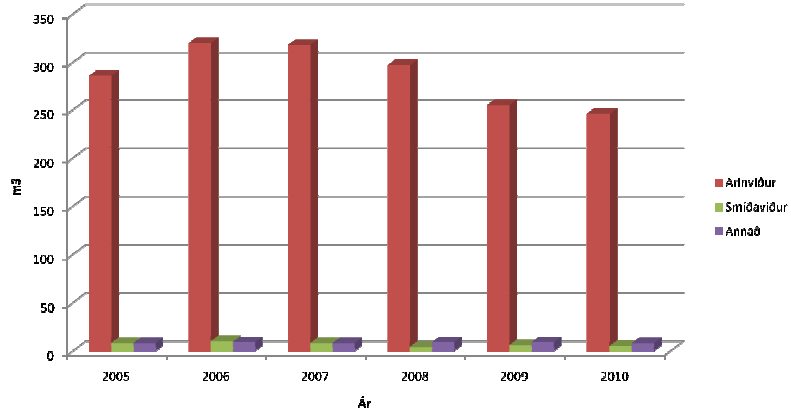
Í hvað er birki notað?

Sala frá Skógrækt ríkisins 2010

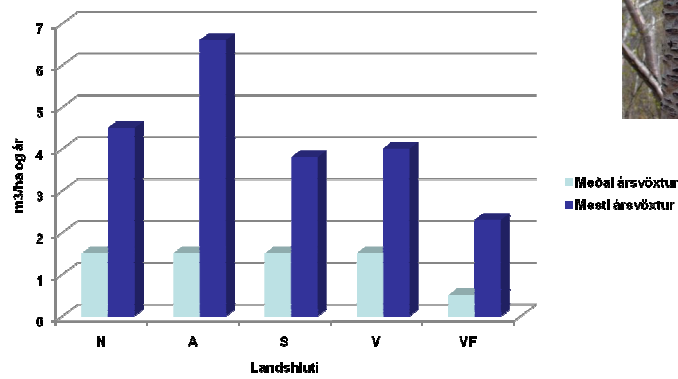

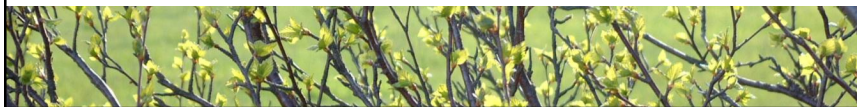
Síðustu ár

Viðarvöxtur birkis

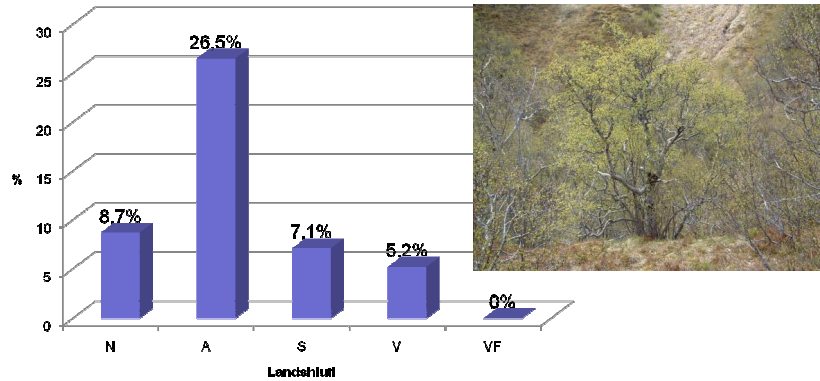
Landsúttekt á skógræktarskilyrðum 1997-2001
 Arnór Snorrason & co.

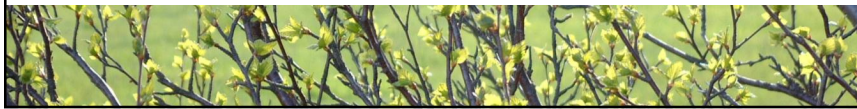

Hlutfall birkireita með viðarvöxt yfir 3 m³/ha/ár

(Allir reitir: skógar, garðar, skjólbelti)

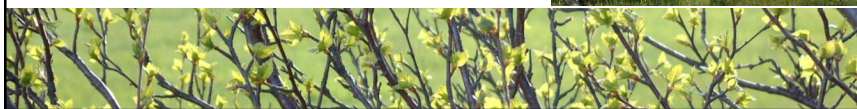

Landsúttekt á skógræktarskilyrðum 1997-2001
Arnór Snorrason & co.

Staðan er ekki uppörvandi en möguleikar eru fyrir hendi

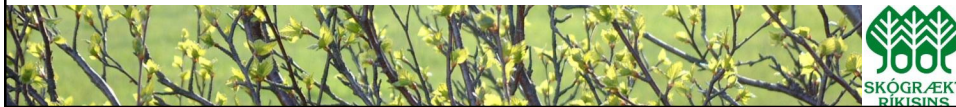
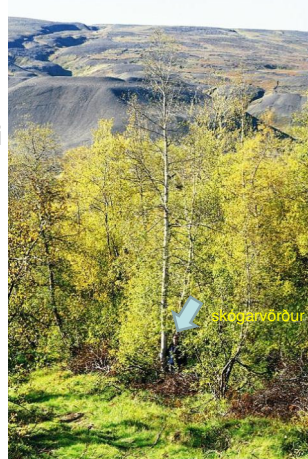
- Háð því að:
  - Hægt sé að ná nægilegum vaxtarhraða
    - Val á landi
    - Aðgerðir
    - Kvæmaval
    - Kynbætur
  - Hægt sé að ná nægilegum viðargæðum
    - Kynbætur
    - Val á landi
    - Aðgerðir

Vaxtarhraði og form

- Kvæmaval

- Bæjarstaður & co. er góður um allt land
- Vaglaskógur & co. er góður á N og A landi
(Annað íslenskt birki kemur vart til greina til timburframleiðslu miðað við núverandi stöðu þekkingar.)
- Freyshólamýri (Skillingsstad)
- Innfluttur efniviður
  - Finnskt kynbótabirki
  - Fleiri norsk kvæmi
  - Hengibjörk

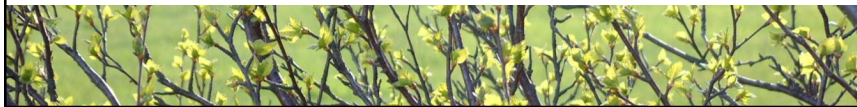
Innfluttur efniviður

Vaxtarhraði og form

- Kynbætur

- Embla
- Bæjarstaðaúrval

Vaxtarhraði og form

- Val á landi

- Því frjósamara, því betra
  - Framræst land/gömul tún
  - Graslendi/blómlendi í neðanverðum hlíðum
  - Lúpínubreiður?
- Nægur raki
  - Birki þolir talsverða bleytu
  - en ekki mikinn þurrk
- Skjól og lítl saltákoma

Vaxtarhraði og form

- Aðgerðir
  - Jarðvinnsla
  - Endurtekin áburðargjöf
  - Snyrting
  - Þétt gróðursetning og vel tímasett grisjun

Draumurinn

Raunveruleikinn

Algengt vandamál -
toppsproti hættir við

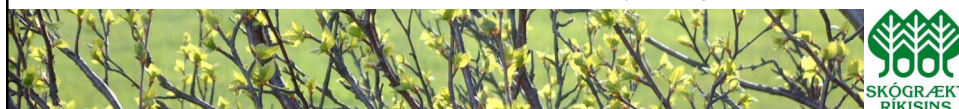

Afleiðingin

Birkiborð

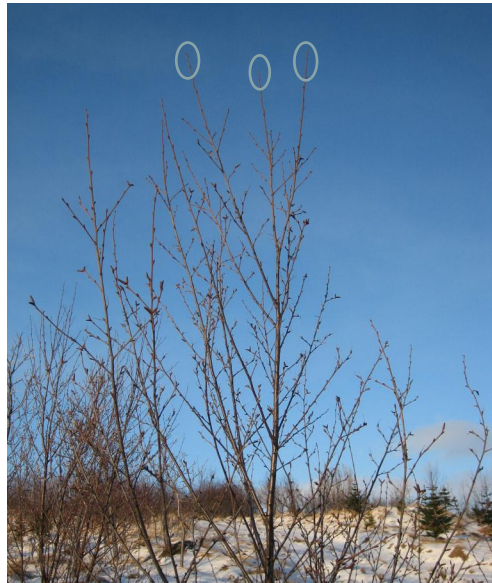
Mynd: Sigurður Skúlason

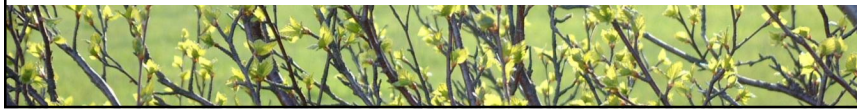
Góður einstaklingur

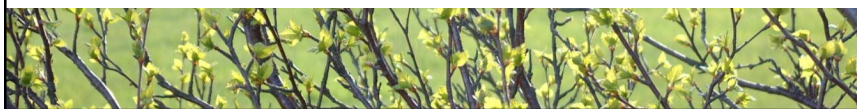

En toppsprotinn
er að missa
forystuna

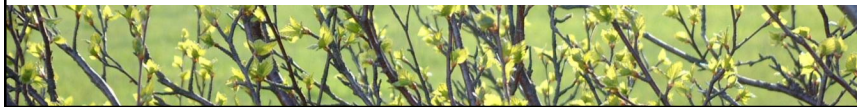

Með klippingu
í tæka tíð má
viðhalda miðlægum
toppvexti

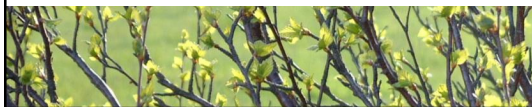
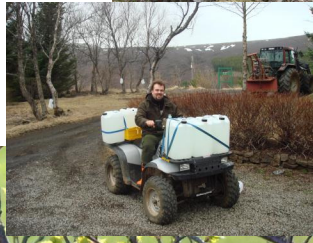
Er hægt að laga kjarrið?

- Birkiteinungur hefur lakari vaxtarhraða og form en fræplöntur (Sarvas 1948)
  - Teinungur vex hratt fyrstu fáu árin en fljótt dregur úr hæðarvexti
  - Fræplanta fer hægt af stað er nær síðan góðum hæðarvexti í 10-20 ár.
  - Erfðafræðileg gæði kjarsins?
- Svar: hugsanlega með því að drepa kjarrið með eytri og gróðursetja betri efnivið.

Annað en timbur

- Birkisafi
  - Góðir möguleikar þar sem birkið er sæmilega stórvaxið (> 20 cm ÞBH)
  - Háð markaðssetningu
  - Takmörkuð auðlind
- Önnur efni, t.d. ilmefni
  - Háð rannsóknunum og þróun

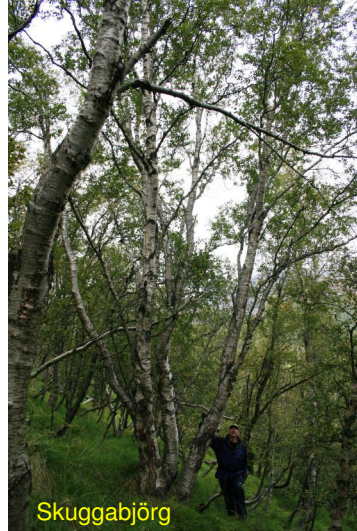
Reglan

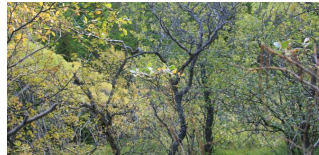
Pórðarstaðaskógur

Meðal ÞBH 9,4 cm. 33 tré/ha með > 20 cm ÞBH.

Algjör undantekning

Skuggabjörg

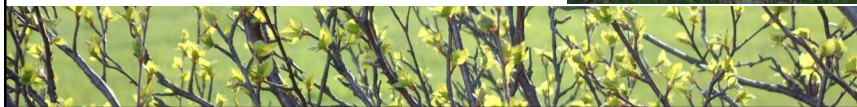

Hallómsstaðaskógur

Samanburður við önnur lauftré

- Alaskaösp
  - Vex miklu hraðar og verður miklu stærri
  - Er beinvaxnari
  - Gerir svipaðar kröfur til jarðvegs
  - Viðurinn er léttari
    - Lakara eldsneyti
    - Betri til ýmiskonar smíða

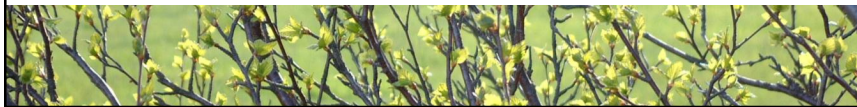

Samanburður við önnur lauftré

- Reyniviður

- Vex hraðar en verður ekki stærri
- Oft beinvaxnari
- Gerir svipaðar kröfur til jarðvegs
- Viðurinn er sennilega verðmeiri
  - Jafn góður sem eldsneyti
  - Hugsanlega betri til ýmiskonar smíða

Samanburður við önnur lauftré

- Gráelri, blæelri

- Erfiðari í ræktun
- Verða svolítið stærri
- Ekki sérstaklega beinvaxnar
- Gera svipaðar kröfur til jarðvegsraka
- Viðargæði svipuð

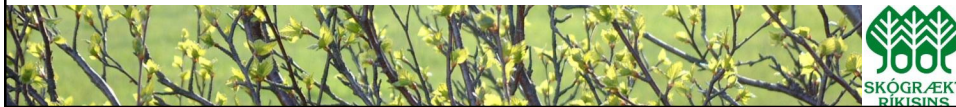

Samanburður við önnur lauftré

- Selja og aðrar stórvaxnar víðitegundir
  - Vaxa miklu hraðar en verða ekki stærri
  - Oft ekki nægilega beinvaxnar
  - Gera svipaðarkröfur til jarðvegs
  - Viður léttari
    - Lakara eldsneyti
    - Yfirleitt ekki betri smíðaviður

Mynd: Ólafur Oddsson

Samanburður við önnur lauftré

- Hengibirki, silfurreynir, hlynur, álmur gullregn, blæösp...
  - Engin teljandi reynsla í skógrækt
  - Talsverð þróunarvinna eftir
- Eik, beyki, askur...
  - Enn minni reynsla
  - Talsverð þróunarvinna og nokkur hlýnun eftir

Niðurstaða

- Markaður fyrir birki arinvið er fyrir hendi og þörfin er meiri en nýtanlegir birkiskógar geta uppfyllt.
- En, birki til hagkvæmrar arinviðarvinnslu þarf að vera bæði tiltölulega stórvaxið og beinvaxið og skógarnir helst á SV-landi
- Krefst kynbættis efniviðar á góðu landi og umhirðu

Niðurstaða

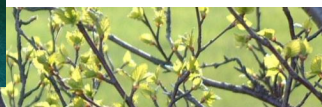
- Markaður fyrir smíðavið er agnarsmár
- Vöru- og markaðsþróun er nauðsynleg
- Það verður ekki hægt fyrr en komin er hráefnisauðlind (víðáttumiklir birkiskógar af nægilegum gæðum og komnir að lokafellingu)
- Ef við byrjum núna eru 80-100 ár þar til úrvinnsla geti hafist
- Ólíklegt er að slíkt verði hagkvæmt vegna hægs vaxtar og umhirðukostnaðar

Niðurstaða

- Þá er spurning hvort ekki sé líklegra að aðrar tegundir standist vaxtar-, hagkvæmnis- og gæðakröfurnar betur?
  - Alaskaösp – hagkvæmari vegna vaxtarhraða
  - Reyniviður – verðmeiri viður
  - Gullregn – miklu verðmeiri viður

Niðurstaða

- Safa og önnur efni er hægt að vinna strax
  - En krefjast þess einnig að trén séu stór
- Þörf er á vöru- og markaðsþróun

Er það hægt?

- Svar: Jaaaaá það er hægt
  - En tæplega þó til smíðaviðarframleiðslu
  - Frekar til arinviðarframleiðslu
  - Eða efnaframleiðslu (háð þróunarvinnu)
  - Aðrar tegundir gefa þó meira af sér

